

amortisatie, of om het geld op te nemen op losrente. Van de ruim 5 millioen, die er noodig geoordeeld werden, werd 1 millioen door de steden voorgesloten op de verdubbeling van den impost op het gemaal. Een 2de millioen zou verkregen worden door het verkoopen van lijfrenten en wel $\frac{7}{10}$ op één hoofd tegen den penning 14 of $7\frac{1}{7}$ pCt. en $\frac{3}{10}$ op 2 hoofden tegen den penning 17 of $5\frac{15}{17}$ pCt. Teneinde de ontbrekende 3 millioen te vinden, werd er op 30 Juli na lange beraadslagingen besloten, dat gecommiteerden advies zouden uitbrengen over de vraag „of eenigh ende hoedanigh bequaem fonds geexcoquiteert ende uijtgevonden soude kunnen werden, daer op de voorschreve negotiatie van lijfrenten met de minste quetsinge van den Lande gedaen soude moge werden”. Natuurlijk moesten er tijdens de besprekingen bij de Staten dikwijls vragen zijn gerezen als deze: welk bedrag moet voor amortisatie op de gewone rente worden gelegd? Hoe komt men aan de penningen 14 en 17? Hoe moet de verhouding zijn tusschen los- en lijfrenten?

Johan de Witt ($\pm$ 1625—1672) heeft dat begrepen en zoo kwam hij er toe om op die bovengenoemde vergadering een memorie over te leggen, getiteld: „Waardije van Lijfrenten naer proportie van Losrenten”. Uit deze memorie blijkt, dat hij reeds bij de beraadslagingen over de verschillende voorstellen meermalen het opnemen van geld op lijfrenten had aanbevolen, daar deze wijze zoowel in het voordeel was van den Staat, die dan op de toekomst minder zware lasten zou leggen, als van de particulieren, welke bewering door hem „op vaste gronden demonstratijelick konde werden aenghewesen”, waarop de Staten verzocht hadden „van het bewijs van dien in geschrifte te moghen werden ghedient”.

De Witt dan nam in zijn memorie aan, dat de levenskans van den mensch van het 3de tot het 53ste jaar volkomen gelijk is, welke kans hij stelde op 1; die van het 53ste tot het 63ste jaar bepaalde hij op $\frac{2}{3}$, van het 63ste tot het 73ste op $\frac{1}{2}$, van het 73ste tot het 80ste op $\frac{1}{3}$, terwijl hij met levens boven 80 jaar geen rekening meer hield. De penning voor lijfrente op een jeugdig persoon zou dan gesteld moeten worden op 16. Deze sterftewet werd door hem niet verklaard, zoodat wij niet weten of zij geheel willekeurig is dan wel steunt op vaste gegevens. Wel zegt hij, dat de „particuliere uytreeskingen oock, des noodt zijnde, aan U Ed. Groot Mo. sullen kunnen werden verthoont”, maar al heeft hij dat ook gedaan, wij hebben tot onzen spijt tot dusver nog niets van zijne berekeningen gevonden. — Hij had verder nagegaan in eenige „blaffaerden” de sterften van ettelijke lijfrenteniers en wat deze aan renten hadden genoten en op grond daarvan was hij tot de conclusie gekomen, dat f 1 lijfrente meer waard was dan f 16, misschien wel f 18. Deze „blaffaerden” waren Haagsche boeken van jongere dagteekening dan de Amsterdamsche, welke na hem Johannes Hudde zou raadplegen. Zijn wijze van berekening had de Witt vooraf door Hudde laten bekrachtigen, welke dat deed in deze bevoordingen: „Verklare ick ondergeschreven, ten versoecke van den Heer Raedt-Pensionaris van Hollandt en West-Vrieslant, met aandacht naergelesen ende overwogen hebbende de bovenstaende stellinghen, ende de conclusiën